

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยศึกษาเรื่องปัญหาอุปสรรคและแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมที่เหมาะสมของชุมชนตำบลหนองปลาไหล อำเภอวังทรายพูน จังหวัดพิจิตร โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. วิธีการดำเนินการวิจัย
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในการวิจัย
5. การรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสถานการณ์การจัดการขยะมูลฝอย

1.1 ศึกษากระบวนการจัดการขยะมูลฝอย โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกับชุมชนเป็นข้อมูลทุติยภูมิจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและข้อมูลปฐมภูมิซึ่งได้จากการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มย่อยกับเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบและผู้เกี่ยวข้อง ตั้งแต่การดำเนินการจัดเก็บขยะ การกำจัดขยะ รวมถึงโครงการกิจกรรมที่สนับสนุนในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน

1.2 ศึกษาการจัดการขยะจากแหล่งกำเนิดของชุมชน การสำรวจข้อมูลในพื้นที่โดยใช้เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

ระยะที่ 2 เป็นการสร้างแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยตามแนวคิดของชุมชนที่ได้จากระยะที่ 1 เป็นนำข้อมูลในระยะเวลาที่ 1 มาวิเคราะห์กับแนวคิด ทฤษฎี และหลักวิชาการด้านการจัดการขยะมูลฝอย เพื่อมากำหนดเป็นแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยที่เหมาะสมภายใต้บริบทและข้อจำกัดของชุมชนที่ศึกษา

ระยะที่ 3 นำเสนอแนวทางการจัดการขยะที่ประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกับชุมชนเพื่อเสนอความคิดเห็นและประเมินความเป็นไปได้ในการจัดการขยะที่ที่เหมาะสมกับชุมชนอย่างมีส่วนร่วมภายใต้ข้อจำกัดของชุมชน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ประชาชนในชุมชนตำบลหนองปลาไหล อำเภอวังทรายพูน จังหวัดพิจิตร ประชากรแท้ที่เป็นเจ้าบ้านหรือตัวแทนทั้ง 16 หมู่บ้าน ตามบัญชีรายชื่อในทะเบียนราษฎร์ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลาไหล ตำบลวังทรายพูน จังหวัดพิจิตร รวมทั้งสิ้น 5,028 คน จำนวนครัวเรือน 1,420 ครัวเรือน

กลุ่มตัวอย่างการศึกษาในการวิจัย คือ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ ในการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มาจากประชากร ทั้ง 16 หมู่บ้าน ตามบัญชีรายชื่อในทะเบียนราษฎร์ของชุมชนตำบลหนองปลาไหล ประกอบด้วย บ้านหนองปลาไหล บ้านวังเตือ บ้านหัวตัดไม้ บ้านทับไทร บ้านป่าหลาย บ้านคลองสะแก บ้านท่ากระดาดใต้ บ้านสายดินแดง บ้านใหม่เนินสวรรค์ บ้าน

ท่ากระตาศเหนือ บ้านวังคล้าย บ้านวังหิน บ้านโพธิ์ทองหมู่ 13 บ้านวังสมบูรณ์ บ้านโพธิ์ทองหมู่ 15 และ บ้านทรัพย์เจริญโดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง 98 คน จากการเปิดตาราง Taro Yamanesระดับความเชื่อมั่น 90% เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยใช้แบบสอบถามมีวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) สำหรับในการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือวิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ในการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)จำนวน 24 คน ซึ่งประกอบด้วยผู้นำชุมชน 16 คนผู้เกี่ยวข้อง 6 คน ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล 2 คนและมีวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่สร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ มีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือดังนี้

- 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร ตำรา และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน
- 2) เตรียมข้อมูลและนำข้อมูลที่ได้จากการประมวล เพื่อกำหนดเป็นหัวข้อ โครงสร้างแบบสอบถาม และขอบเขตเนื้อหา เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยเครื่องมือ 2 ชนิด คือ

1. เครื่องมือในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 7 ส่วน ดังนี้
ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ

(Check list)

ส่วนที่ 2 สภาพปัญหาเกี่ยวกับขยะมูลฝอยของชุมชน แบบตรวจสอบรายการ

(Check list)

ส่วนที่ 3 ความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย เป็นคำถามแบบเลือกตอบถูกหรือผิด โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนคำถามเชิงบวกและเชิงลบ ดังนี้ (บุญธรรม กิจปรีดา บริสุทธิ์ , 2549 : 42)

คำถามเชิงบวก

ตอบถูกใช้ 1 คะแนน

ตอบไม่ใช่ 0 คะแนน

คำถามเชิงลบ

ตอบถูกใช้ 0 คะแนน

ตอบไม่ใช่ 1 คะแนน

การแปลผลคะแนนความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย โดยใช้เกณฑ์การแบ่งระดับคะแนนแบบอ้างอิงหลักการของบลูม (Bloom, 1971 อ้างในบุญธรรม ดลจิตต์ ,2550 :49) โดยแบ่งออกเป็น 3 ระดับ

คะแนนร้อยละ

80 - 100

60 - 79

ต่ำกว่าร้อยละ 60

ระดับ

ระดับสูง

ระดับปานกลาง

ระดับต่ำ

ส่วนที่ 4 พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน เป็นคำถามประยุกต์มาจากมาตรวัดประมาณค่า (Rating Scale) ของลิเคอร์ท (Likert Scale) โดยมีคะแนน 3 ระดับ ยึดตามเนื้อหาของข้อความเป็นหลัก (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ , 2549 : 42)

ระดับความสำคัญ	เกณฑ์การให้คะแนน
ปฏิบัติทุกครั้ง	ให้ 3 คะแนน
ปฏิบัติบางครั้ง	ให้ 2 คะแนน
ไม่เคยปฏิบัติ	ให้ 1 คะแนน

การแปลผลคะแนนความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย โดยใช้เกณฑ์การแบ่งระดับคะแนนแบบอ้างอิงหลักการของบลูม (Bloom, 1971 อ้างในมัญญู ดลจิตต์ ,2550 :49) โดยแบ่งออกเป็น 3 ระดับ

คะแนนร้อยละ	ระดับ
80 - 100	ระดับสูง
60 - 79	ระดับปานกลาง
ต่ำกว่าร้อยละ 60	ระดับต่ำ

ส่วนที่ 5 ภาวะเปรียบเทียบ ข้อบังคับของชุมชนด้านการจัดการขยะมูลฝอย เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ส่วนที่ 6 การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยร่วมกับเทศบาลตำบลคำถามมาตรวัดประมาณค่า (Rating Scale) ของลิเคอร์ท (Likert Scale) โดยมีคะแนน 5 ระดับ ยึดตามเนื้อหาของข้อความเป็นหลัก (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ , 2549 :42)

ส่วนที่ 7 การต้องการในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน คำถามมาตรวัดประมาณค่า (Rating Scale) ของลิเคอร์ท (Likert Scale) โดยมีคะแนน 5 ระดับ ยึดตามเนื้อหาของข้อความเป็นหลัก (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ , 2549 : 42)

ระดับความสำคัญ	เกณฑ์การให้คะแนน
มากที่สุด	ให้ 5 คะแนน
มาก	ให้ 4 คะแนน
ปานกลาง	ให้ 3 คะแนน
น้อย	ให้ 2 คะแนน
น้อยที่สุด	ให้ 1 คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยในแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ ดังนี้

ระดับคะแนนเฉลี่ย	ความหมาย
4.51 – 5.00	มากที่สุด
3.51 – 4.50	มาก
2.51 – 3.50	ปานกลาง
1.51 – 2.50	น้อย
1.00 – 1.50	น้อยที่สุด

2. เครื่องมือในการวิจัยที่ใช้เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

2.1 แบบสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์ในการพูดคุยประเด็นต่างๆ

2.2 การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม เป็นการสังเกตพฤติกรรม และสภาพแวดล้อมของชุมชน

2.3 ประชุมแบบสนทนากลุ่มย่อยในประเด็นต่างๆเพื่อหาปัญหาอุปสรรคและพฤติกรรมการณ์มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนเทศบาลตำบลท้ายที่จะทำให้การจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนตำบลหนองปลาไหลให้ดีขึ้น

การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอย เพื่อเป็นแนวทางสร้างเครื่องมือ ซึ่งเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัยในการสร้างแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร สถานการณ์การจัดการขยะเบื้องต้นของชุมชนตำบลท้ายดงและรายงานเกี่ยวกับการจัดการขยะ มาร่างเครื่องมือการวิจัยเป็น แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมปัญหาอุปสรรคและพฤติกรรมการณ์มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อนำไปสัมภาษณ์และสำรวจกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด

2. สร้างแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามสัมภาษณ์และครอบคลุมตามตัวแปรที่ศึกษา

3. นำเครื่องมือการวิจัยฉบับร่าง เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คนเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence : IOC) ตรงกับกรอบแนวคิดในการวิจัย การใช้ภาษา ความชัดเจนของภาษา และพิจารณาความเหมาะสมของแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านคือ รองศาสตราจารย์สุวารีรัตน์วงศ์วัฒนา ดร.พัศกร ลีวิศิษฐ์พัฒนา และ ดร.ชัชวินทร์ นวลศรี

4. นำเครื่องมือในการวิจัยที่ปรับปรุงจากผู้เชี่ยวชาญ มาจัดทำเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการลงภาคสนามเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลทีมผู้วิจัยชี้แจงทำความเข้าใจในการเก็บข้อมูล เพื่อให้เข้าใจตรงกันก่อนเก็บข้อมูลผู้วิจัยใช้วิธีการดังนี้

1. การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ

1.1 ใช้ข้อมูลทุติยภูมิ จากแหล่งข้อมูลในพื้นที่ ข้อมูลจากเอกสารในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นจริงและถูกต้องเชื่อถือได้

1.2 ใช้แบบสอบถาม โดยการสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมประชุม มีการนัดหมายล่วงหน้า และชี้แจงวัตถุประสงค์ในการเก็บข้อมูลและให้ผู้ตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง ในการเก็บข้อมูลที่ทีมวิจัยและนักศึกษาโดยลงพื้นที่แจกแบบสอบถามและรอรับคืนและตรวจสอบความสมบูรณ์

2. การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

2.1 ใช้การสนทนากลุ่มประชุมร่วมกับชุมชนให้ได้ข้อมูลพื้นฐานด้านการจัดการขยะของเทศบาลและแหล่งกำเนิดขยะของชุมชนในประเด็นการจัดการขยะของเทศบาลและการจัดการขยะในครัวเรือน มีผู้ช่วยนักวิจัยจดบันทึกและถอดบทเรียน

2.2 การสัมภาษณ์เป็นรายบุคคลแบบเจาะลึกให้ได้ข้อมูลเชิงลึกโดยทีมวิจัยและนำมาถอดบทเรียน

2.3 สนทนากลุ่มผู้บริหาร ผู้นำชุมชน และ ผู้เกี่ยวข้อง ประชุมเพื่อกำหนดแนวทางการจัดการขยะของชุมชนแบบมีส่วนร่วมประเด็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคแนวทางแก้ไขปัญหาขยะและพฤติกรรมมีส่วนร่วมในการจัดการขยะที่เหมาะสมกับชุมชนให้ดีขึ้นและเป็นแนวปฏิบัติร่วมกัน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. การวิเคราะห์การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยนำข้อมูลจากแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปด้วยคอมพิวเตอร์ และประมวลผลโดยใช้สถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. การวิเคราะห์การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลที่รวบรวมได้จากแหล่งข้อมูล และวิเคราะห์เนื้อหาเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

3. คณะผู้วิจัยจะนำข้อมูลจากการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งข้อมูลที่เป็นเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา(Content Analysis) มาสรุปปัญหา และพฤติกรรมในการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนตำบลหนองปลาไหล อำเภอวังทรายพูน จังหวัดพิจิตร